

MISKOLCI EGYETEM

GÉPÉSZMÉRNÖKI KAR

SZÍJÁGAK TRANSZVERZÁLIS LENGÉSEI

Ph.D értekezés tézisei

KÉSZÍTETTE:

Kollányi Tibor

okleveles gépészmérnök

SÁLYI ISTVÁN GÉPÉSZETI TUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA,
GÉPEK ÉS SZERKEZETEK TERVEZÉSE TÉMATERÜLET,
SZERSZÁMGÉPEK TERVEZÉSE TÉMACSOPORT

DOKTORI ISKOLA VEZETŐ:

Dr. Páczelt István

Az MTA rendes tagja

TÉMAVEZETŐ:

Dr. habil. Patkó Gyula

egyetemi tanár

Miskolc, 2003

1. BEVEZETÉS, IRODALMI ELŐZMÉNYEK

A gépészmérnöki gyakorlatban az egymástól távol elhelyezkedő tengelyek közötti nyomaték- és teljesítményátvitel céljából elterjedten alkalmaznak szíjhajtásokat. Széleskörű alkalmazása – autóipar, könnyűipar számos ágazata, általános- és szerszámgépipar, stb... – az olcsó kivitelezhetőségével, a csendes üzemével, könnyű szerelhetőségével, kedvező rezgéscsillapítási tulajdonságaival és nem utolsósorban jó hatásfokával magyarázható (v.ö. pl.: [14, 22, 24, 34]). A szíjhajtások tervezésének elmélete régóta ismert és alkalmazott technika a mérnöki gyakorlatban (v.ö. [25, 27, 28, 34]). Napjainkban a neves szíjgyártók a grafikus módon, diagramok alapján történő szíjméretezést (kiválasztást) támogatják (v.ö.: [7, 8, 16]). Ezen méretező és kiválasztó eljárások alapját szilárdságtani számítások képezik.

Nagy pontosságot igénylő alkalmazáskor – mint például szerszámgépek fő- és mellékajtóművei – azonban nem elegendő az egyes gépelemek, adott esetben a szíjak kizárólag szilárdságtani méretezése. Ilyen esetekben már a hajtás tervezésekor fontos azon lengéstani ismeretek alkalmazása, melyek lehetővé teszik a dinamikai problémák tervezési fázisban való megoldását, elkerülését. Szerszámgépek tervezésekor a dinamika és azon belül a lengéstan alkalmazásának szükségességét több szerző hangsúlyozza, pl. TOBIAS [26], WECK [29] és DRESIG [4]. Napjainkra az egyre nagyobb vágósebességet igénylő és lehetővé tevő korszerű szerszámanyagok, tovább erősítik ezen szemlélet alkalmazására vonatkozó törekvést. Itt gondolunk a korszerű eszterga-, maró- és köszörűgépek egyes típusainak jóval $10000 \frac{1}{min}$ feletti fordulatszámra járatott főorsóira és a még nagyobb fordulatszámra járatott gyorsmegmunkálás (*High Speed Cutting*, HSC) technológia gépeire. Ezen korszerű ma már egyre inkább terjedő szerszámgépek többsége ma is legalább egy szíjhajtás tartalmaz.

Szíjhajtások tervezésekor alapvetően kétféle dinamikai feladatot kell megoldanunk. Az egyik feladat, a szíjágak hosszirányú, longitudinális lengéseiből eredő a hajtás egészének szempontjából azonban torziós lengéseként jelentkező problémakör vizsgálata. A másik feladat pedig a szíjágak transzverzális lengéseinek vizsgálata. Irodalmi és üzemeltetési tapasztalatok alapján ismeretes, hogy a szíjágak bizonyos futási sebességeknél elveszítik stabilitásukat és azokon transzverzális lengések alakulnak ki. Ezen lengések károsan befolyásolják a szíj és esetenként a gép élettartamát, illetve – például szerszámgépek esetén – a megmunkálási folyamatra, gyártási pontosságra is nemkívánatos hatást gyakorolhatnak. Célszerű és fontos tehát azon instabil tartományok tervezési fázisban történő meghatározása, melyekben a fent említett nem kívánatos lengések kialakulhatnak. Ugyancsak hasznos lehet a stabilitásvesztést követően kialakuló lengések amplitúdóinak ismerete is.

A fenti dinamikai jelenségek vizsgálatára az irodalomban többféle modell alakult ki, az egyszerűnek mondható lineáristól haladva a jóval bonyolultabb és összetettebb feladatot jelentő nemlineáris modellekig. A szíj mint egy alapvetően nem fémes, összetett szerkezeti elem esetenként nagy alakváltozásokat szenved, melyek szabatos vizsgálata megköveteli a nemlineáris tagok figyelembevételét. Ismert ugyanis, hogy a lineáris modellek csak kis alakváltozások esetére adnak megfelelően pontos eredményt és érvényüket veszítik a nagyobb alakváltozások és nagyobb amplitúdójú lengések esetén.

Az 1950-es évek közepétől találkozhatunk olyan írásokkal, melyek szíjak lengéseivel foglalkoznak. Az első mai szemmel nézve is igényes leírás P. MATTHIEU-tól [15] származik. Cikkében azonos átmérőjű szíjtárcsákon állandó sebességgel futó szíj transzverzális lengéseinek mozgásegyenletét írja fel és a megoldások jellegét vizsgálja különböző szíjsebességek esetén. Lineáris modellt alkalmazva kimutatta a kritikus szíjsebesség létezését. Gyorsjárású fogazottszíjak stabilitási tulajdonságait vizsgálta BELYAEV és HIRMANN [10]-ben. A fogazott szíj speciális kialakítását állandó keresztmetszetű szíjra felírt lineáris mozgásegyenletben külső gerjesztésként vették figyelembe. A fő instabilitási tartományt a szíjfesztítő erő és a szíjsebesség koordinátarendszerében határozták meg. Hasonló számításokat végeztek láncok esetére is [2].

Szíjhajtású szerszámgép főhajtóművek nemlineáris lengéseit vizsgálta FARAGÓ [5], [6]. A szíjágak mozgásegyenlet rendszerét a HAMILTON elv segítségével írta fel, majd a KRÜLLOV-BOGOLJUBOV féle aszimptotikus módszerrel határozta meg a kialakuló lengések amplitúdóit. Szerszámgépek főhajtását vizsgálta PATKÓ és FARAGÓ [20, 21]. A [19] tézisfüzetben azonos átmérőjű szíjtárcsákat tartalmazó szíjhajtások esetére, melyek közül az egyik szíjtárcsán az excentricitás elhanyagolható, PATKÓ meghatározta a szíjágak transzverzális lengéseinek stabilitási tartományainak első közelítését, továbbá a *Fázisgörbe feletti linearizálás módszerére* (vö.: [18]) támaszkodva előállította a stabilitásvesztés után kialakuló lengések amplitúdóinak első közelítését. Négyütemű Otto-motor fogazott vezérműszíjának lengéseit numerikus módszerekkel és kísérleti úton vizsgálták a [1, 23] értekezések, melyek FARAGÓ [5] eredményeit is felhasználják. Nemlineáris modellt vizsgálva állította elő a szíjágak lengéseinek amplitúdóját ZU és ZHANG [31]-ben. A cikkben a *Multiple Scale Method* eljárást alkalmazva határoztak meg határciklusokat, majd ezek stabilitását a ROUTH-HURWITZ stabilitási kritérium alapján vizsgálták a [32]-ben. Numerikus módszerekkel határozták meg a rugalmas szíjfesztítő tárcsával ellátott hajtás sajátfrekvenciáit és amplitúdóit [30]-ben. Ezen vizsgálatokat a [33] cikkben a *Multiple Scale Method* eljárásra támaszkodva analitikus formában ismelték meg.

Megállapítható továbbá, hogy a vizsgálatok során a szerzők általában a periodikusan változó (váltakozó) előfeszítő erőből származtatják a paraméteres gerjesztést. Kevés kivételtől eltekintve ezen feltételezések során csupán egy harmonikust vesznek figyelembe. Itt jegyezzük meg, hogy a [6, 19] munkák utalnak a több harmonikusból álló paraméteres gerjesztő függvényre, azonban a számítások során csak az első tagot veszik figyelembe. LIN és PARKER [17] dolgozatukban a paraméteres gerjesztést n darab Ω_i , $i = 1 \dots n$ körfrekvenciájú periodikus függvénnyel közelítik, nem utalnak azonban az egyes körfrekvenciák közötti kapcsolatra.

Mint a felsorolt irodalmakból kitűnik a szíjak dinamikai vizsgálata különös tekintettel a szíjágak transzverzális lengésire az alkalmazott dinamikai kutatások előterében van mind az autóipar mind a szerszámgépipar területén. Összefoglalva megállapítható, hogy a szíjágak transzverzális lengéseinek elméleti vizsgálata jelenleg két irányban folyik. Az egyik irányvonalat az instabil tartományok meghatározása jelöli ki. Ezen területen a differenciálegyenletek stabilitásvizsgálatából ismert egyes módszerek mint pl. FLOQUET elmélet, ROUTH-HURWITZ stabilitási kritérium alkalmazására támaszkodtak a szerzők. Célserűnke látszik a gépészmérnöki szemmel esetenként nehézkesen

alkalmazható elméletek helyett egyszerűbb, a mérnöki gondolkodásmódhoz jobban illeszkedő és könnyebben kezelhető stabilitásvizsgálati eljárást alkalmazni (v.ö.: [11–13]). Ilyen módszer lehet például a HILL determinánsok módszere (v.ö. pl.: [9]).

A kutatások másik irányát az instabil tartomány(ok)ban kialakuló lengések amplitúdóinak meghatározása jelenti. Az irodalom egységesnek mutatkozik abból a szempontból, hogy a szíjakak nemlineáris parciális differenciálegyenletét az esetek túlnyomó többségben GALERKIN módszere szerint lengésképenként diszkretizálják. Az így kapott nemlineáris közönséges differenciálegyenlet megoldását általában valamilyen analitikus módszerrel pl. a *Multiple Scale Method*, perturbációszámítás, GREEN függvény, illetve az aszimptotikus módszerek felhasználásával közelítik. Megfigyelhető, hogy a cikkek túlnyomó többségében a lengések első harmonikusait határozzák meg a szerzők. Ismeretes azonban, hogy számos fentebb felsorolt módszer első közelítése egy linearizálással egyenértékű eredményre vezet. Ezen linearizálási módszerek előnyeként említhető azok viszonylagos egyszerűsége és szemléletessége.

2. AZ ÉRTEKEZÉS CÉLKITŰZÉSE

Az előzőekben bemutatott irodalom hiányosnak tekinthető abból a szempontból, hogy legtöbbször nem általános szíjhajtást tekintenek kiinduló pontként, hanem az esetek döntő többségében $i = 1$ áttételt tételeznek fel a modellalkotás folyamatában. Ez adódhat abból, hogy esetenként konkrét ipari feladatot kell gyorsan megoldani és csak azzal a speciális modellel foglalkoznak a szerzők. Ez a paraméteres gerjesztő függvény alakjában és a vizsgálat további módszereiben jelent könnyebbséget. Az $i \neq 1$ esetben azonban a lengéseket leíró differenciálegyenletben két különböző körfrekvenciájú paraméteres gerjesztés jelenik meg. Ezen lengések vizsgálati módszerei ugyan hasonlóak lehetnek az egyszerűbb esetben alkalmazottakkal, azonban a kapott eredmények tekintetében minőségi változást jelentenek. Ebben az esetben új instabil tartományok jelennek meg, melyek vizsgálatát célul tűzzük ki.

Szintén hiányosnak nevezhetjük a vonatkozó irodalmat akkor, amikor azt a kérdést tesszük fel: mit kell megváltoztatnunk, hogy elkerüljük a transzverzális lengéseket?. A fellelhető cikkek szinte kivétel nélkül a szíjfeszítést tekintik változtatható paraméternek.

A szíjhajtások jellemzője az üzem közben állandóan jelen lévő szlip. Az irodalomban nem találtunk utalást arra vonatkozólag, van-e és ha igen akkor milyen hatása van a szlip jelenségének a kialakuló transzverzális lengések tartományaira.

Jelen értekezés az irodalom ezen hiányosságait igyekszik pótolni illetve a már ismert törvényszerűségeket kiegészíteni. Az egy excentricitást tartalmazó azonos átmérőjű szíjtárcsákkal megvalósított hajtás példáján keresztül az értekezés bemutatja az egyes paraméterek hatását a stabil-instabil tartományok határgörbéire. Részletesebben foglalkozik a szíjtárcsa excentricitása, a szíj hossza, a keresztmetszet nagysága, az előfeszítés nagysága, a szíj hajlítási merevsége mint paraméter az instabilitási tartományokra gyakorolt hatásaival. A dolgozat bemutatja az áttételt megvalósító, két excentrikus tárcsával modellezett hajtás szíjágainak mozgásegyenleteit, majd a HILL féle determinánsok módszerére támaszkodva előállítja az instabilitási tartományok első közelítéseinek egyenleteit. Az értekezés bemutatja, hogy ekkor két jelentős méretű ún. főinstabilitási tartomány alakul ki, amelyeket határoló görbék egyenletei mind a bevezetett paraméterek mind pedig a hajtás konstrukciós paramétereinek függvényeként

ismertetésre kerülnek. A mechanikai modellt tovább fejlesztve figyelembe vesszük a szíj csúszását (szlip) is. Ily módon ugyancsak meghatározzuk az instabilitási tartományok helyzetét. A *fázisgörbe feletti linearizálás módszerével* – mint szemléletes mérnöki módszerrel – meghatározzuk a stabilitásvesztés után kialakuló periodikus transzverzális lengések amplitúdóinak első közelítését. A kapott eredményeket numerikus módszerekre támaszkodva kívánjuk ellenőrizni.

3. A VIZSGÁLATOK MÓDSZEREI

Az értékezés elméleti módszereket alkalmaz a kítűzött feladatok megoldására. A vizsgálatok során elsősorban a mechanika nemlineáris lengéstanban alkalmazott módszerei, valamint a matematika differenciálegyenletek stabilitásvizsgálatával foglalkozó módszerei kapnak szerepet. Egyetlen szíjág transzverzális lengéseit leíró mozgásegyenlet egyensúlyi helyzetének stabilitásvizsgálatánál az értekezés a HILL féle determinánsokat alkalmazza ([3]). A stabilitásvesztés után kialakuló lengések amplitúdóinak számítására a fázisgörbe feletti linearizálás módszerére támaszkodik ([18, 19]).

4. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

- T.1. Egyetlen szíjág általános mozgását leíró differenciálegyenletrendszerből [19] kiindulva meghatároztam a két excentricitást tartalmazó szíjhajtás szíjágainak transzverzális lengések vizsgálatára alkalmas mozgásegyenletét. Az excentricitásnak a transzverzális lengések instabil tartományaira vonatkozó hatását vizsgálva megállapítottam, hogy amennyiben csak az egyik szíjtárcsán van jelentős excentricitás, vagy mindkettőn jelentős excentricitás van, de a szíjtárcsák átmérői megegyeznek akkor a transzverzális lengéseknek egy fő instabilitási tartománya van.
- T.2. Megmutattam, hogy amennyiben az excentricitást egyik szíjtárcsán sem elhanyagolható mértékű, akkor a kialakuló transzverzális lengéseknek két fő instabilitási tartománya van.
- T.3. A fenti fő instabilitási tartományok első közelítését a HILL determinánsok felhasználásával mind a csillapított mind a csillapítatlan lengések esetén általános esetre zárt alakban előállítottam.
- T.4. Megvizsgáltam, hogy hogyan befolyásolják az instabil tartományok helyzetét és nagyságát a transzverzális lengések során kialakuló lengésképek. Megállapítottam, hogy a magasabb lengésképekhez tartozó tartományok kiszélesednek és a magasabb fordulatszámok irányába tolódnak el. A gép működése szempontjából ezek az instabil tartományok veszélyesek lehetnek.
- T.5. Az excentricitás változásának hatását vizsgálva zárt alakú formulát adtam meg arra vonatkozóan, hogy az excentricitás mértéke hogyan befolyásolja az instabil tartományok helyzetét és nagyságát.
- T.6. Elemeztem az excentricitások közötti fáziseltérés hatását. Megmutattam, hogy a fáziseltérés milyen módon befolyásolja az instabil tartományok nagyságát.
- T.7. Megvizsgáltam a stabilitásvesztés után kialakuló lengések amplitúdóit. A lengések amplitúdó-frekvencia függvényeit a fázisgörbe feletti linearizálás módszerére támaszkodva állítottam elő. Az analitikus módszerrel kapott eredményeket numerikusan ellenőriztem.

- T.8. Elemeztem, hogy a szlip hatásának figyelembevétele milyen módon befolyásolja a stabilitási tartományokra kapott korábbi eredményeket, és megállapítottam, hogy a szlip hatására az instabil tartományok kis mértékben a magasabb fordulatszámok irányába mozdulnak el.
- T.9. Megvizsgáltam és meghatároztam az instabilitási tartományok magasabbfokú közelítéseit. A vizsgálatokat mind az egy mind pedig a két excentricitást tartalmazó hajtás esetére elvégeztem. Numerikus eljárást mutattam be a stabil-instabil tartományokat határoló görbék előállítására.

5. PUBLIKÁCIÓK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁBÓL

• TUDOMÁNYOS DOLGOZATOK

- P.1. **Faragó Károly, Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR.** *Results of Stability Investigations on the Main Drives of Machine Tools.* GÉP, L(4-5):84-86, 1998.
- P.2. **Faragó Károly, Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR.** *Die Wirkung der Dämpfung der transversalen Schwingungen, die in Riemenantrieben auftreten, auf ihre Stabilitätsbereiche.* GÉP, L(8):23-26, 1998.
- P.3. **Faragó Károly, Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR.** *Szerszámgépek szíjhajtásainak nemlineáris paraméteresen gerjesztett lengései.* GÉP, L(11):14-16, 1998.
- P.4. **KOLLÁNYI TIBOR.** *Szíjhajtás stabilitási diagramjainak meghatározása magasabb fokú közelítésekkel.* Doktoranduszok fóruma, Gépészmérnöki Kar Szekciókiadványa, Miskolc, 37-40. oldal, 1998.
- P.5. **Faragó Károly, Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR.** *Die Untersuchung von Torsionschwingungen bei den Riemenantrieben mit der Methode der Linearisierung über Phasenkurve.* GÉP, L(5):35-39, 1999.
- P.6. **Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR.** *Non-linear Parametrically Excited Vibrations in Belt Drives of Machine Tools.* In Proceedings of Tenth World Congress on the Theory of Machines and Mechanisms Vol.4, Oulu, Finland, pages 1619-1624, 1999.
- P.7. **KOLLÁNYI TIBOR.** *A kettős excentricitás hatása a szíjágak transzverzális lengéseire.* Doktoranduszok fóruma, Gépészmérnöki Kar Szekciókiadványa, Miskolc, XXX-XXX. oldal, 2000.
- P.8. **KOLLÁNYI TIBOR.** *Stability investigation of belt drives in case of large eccentricity of both pulleys.* In Proceedings of 11th World Congress in Mechanism and Machine Science, Tianjin, China, 2003.(közlésre elfogadva)
- P.9. **KOLLÁNYI TIBOR, Patkó Gyula, Faragó Károly.** *Szíjhajtások stabilitási tartományainak elhelyezkedése különböző lengésképek esetén.* GÉP, L(5):35-39, 2003.

• ELŐADÁSOK

- E.1. **Patkó Gyula, Faragó Károly, KOLLÁNYI TIBOR.** *Szíjágak paraméteresen gerjesztett lengéseinek stabilitási tartományai.* VIII. Magyar Mechanikai Konferencia, Miskolci Egyetem, Miskolc, 1999. augusztus 30.-szeptember 1.

- E.2. **Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR, Faragó Károly.** *Effect of dumping and transmisson on stability of belt drives.* MicroCAD 2001 International Scientific Conference, Miskolc, Miskolci-Egyetem, 1-2 March 2001.
- E.3. **KOLLÁNYI TIBOR.** *A kettős excentricitás hatása a szíjhajtások stabilitására.* Géptervezők és Termékfejlesztők XVII. Országos Szemináriuma, Miskolc, 2001. november 8-9.
- E.4. **Gyula Patkó, TIBOR KOLLÁNYI, Károly Faragó.** *Stability of transversal vibrations of belts induced by belt joints.* An euro conference on numerical methods and computational mechanics, University of Miskolc, Miskolc, Hungary, July 15-19, 2002.
- E.5. **Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR, Faragó Károly.** *A szerszámgépdinamikai kutatások legújabb eredményei a Miskolci Egyetemen.* Géptervezők és Termékfejlesztők XVIII. Országos Szemináriuma, Miskolc, 2002. november 7-8.
- E.6. **Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR, Faragó Károly.** *Szíjágak nemlineáris lengései kettős excentricitás okozta stabilitásvesztés után.* IX. Magyar Mechanikai Konferencia, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2003. augusztus 27-29.
- E.7. **KOLLÁNYI TIBOR, Patkó Gyula, Faragó Károly.** *Szíjhajtások stabilitási tartományainak elhelyezkedése különböző lengésképek esetén.* A Szerszámgépek Tanszéke 40 éves jubileuma alkalmából rendezett szimpózium, Miskolc, Miskolci Egyetem Továbbképző Központ, 2003. október 17.
- E.8. **Patkó Gyula, KOLLÁNYI TIBOR, Faragó Károly.** *A szlíp hatása a szíjágak transzverzális lengéseinek stabilitására.* Géptervezők és Termékfejlesztők XIX. Országos Szemináriuma, Miskolc, 2003. november 13-14.
- E.9. **KOLLÁNYI TIBOR.** *Szíjhajtások dinamikai vizsgálata,* MTA MTO Gépszerkezettani Bizottság, Mechanizmusok Albizottság, Budapest, 2003. november 21.

6. AZ EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

Az értekezés zárt alakú formulát mutat be az áttételt tartalmazó szíjhajtások instabilitási tartományainak meghatározására. Ezen tartományok a hajtó oldali szíjtárcsa szögsebességére vannak kifejezve és paraméterként tartalmazzák a hajtás geometriai-, anyag-, és hajtástechnikai jellemzőit. Ily módon a tervező mérnök számára lehetővé teszi a tervezési fázisban történő ellenőrzést. Az analitikus formában bemutatott első közelítések alkalmasak a gyakorlatban felmerülő pontossági igények kielégítésére, míg a magasabbfokú közelítéseknél bemutatott numerikus módszer lehetőséget nyújt a pontosabb számítások elvégzésére is.

HIVATKOZÁSOK

- [1] M. Arnold. *Einfluß unterschiedlichen Riemenspannerkonzepte auf dynamische Belastungen und Schwingungen von Zahnriemenantrieben in 4-Takt-Ottomotoren.* Dissertation, TU-Aachen, 1993.
- [2] A. Belyaev and R. Egsleer. Instabilitätsbereiche eines Kettentriebs. *Antriebstechnik*, (11):61–63, 1997.
- [3] W. W. Bolotin. *Kinetische Stabilität elastischer Systeme.* VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin, 1961.
- [4] H. Dresig. *Schwingungen mechanischer Antriebssysteme.* Springer Verlag, Berlin Heidelberg New York, 2001.

- [5] K. Faragó. Nichtlineare Transversalschwingungen des Riemenantriebs von Werkzeugmaschinen - Hauptspindeln. *Maschinenmarkt*, (58):1158–1160, 1978.
- [6] K. Faragó. *Szűjhajtással kombinált szerszámgép főhajtóművek nemlineáris rezgései*. Kandidátusi értekezés, Miskolci Egyetem, 1986.
- [7] Gates Company. <http://www.gates.com/europe>.
- [8] Habasit AG. <http://www.habasit.hu/>.
- [9] G. W. Hill. On the part of the lunar perigee wich is a function of the mean motions of the sun and moon. *Acta Mathematica*, (8):1–36, 1886.
- [10] G. Hirmann and K. Belyaev. Stabilitätsverhalten eines schnellaufenden Synchronriemens. *Antriebstechnik*, (6):64–66, 1997.
- [11] T. Insperger. *Stability analysis of periodic delay-differential equations modeling machine tools chatter*. Ph. d. értekezés, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2002.
- [12] T. Insperger and G. Stépán. Semi-discretization method for delayed systems. *International Journal for Numerical Methods in Engineering*, 55(5):503, 2002.
- [13] T. Insperger and G. Stépán. Stability of the damped mathieu equation with time delay. *Journal of Dynamics System, Measurement & Controll*, 125(2):166, 2003.
- [14] I. Knoll. *Szűj-, lánc- köté- és dörzshajtások*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1986.
- [15] P. Matthieu. Schwingungen von bewegten Saiten(Treibriemen). *VDI-Berichte*, (48):71–75, 1961.
- [16] Optibelt GmbH. <http://www.optibelt.com/>.
- [17] R. G. Parker and Y. Lin. Parametric instability of axially moving media subjected to multifrequency tension and speed fluctuations. *Journal of Applied Mechanics*, 68:49–57, 2001.
- [18] Gy. Patkó. *Közelítő módszer nemlineáris rezgések vizsgálatára*. Kandidátusi értekezés, Miskolci Egyetem, 1984.
- [19] Gy. Patkó. *Dinamikai eredmények és alkalmazások a géptervezésben*. A Miskolci Egyetem Habilitációs Füzetei, Miskolci Egyetem, 1998.
- [20] Gy. Patkó and K. Faragó. Parametrically Excited Vibrations in the Machine Tools. In *Proceedings of the Eleventh International Conference on Non-Linear Oscillations, Budapest*, pages 641–644, 1987.
- [21] Gy. Patkó and K. Faragó. Szerszámgépek főhajtásaiban fellépő nemlineáris rezgésekről. *Gép, Különszám*, pages 37–38, 1993.
- [22] Á. G. Pattantyús. *A gépek üzemtana*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1950.
- [23] J. Reinicke-Murmann. *Dynamische Beanspruchungsgrößen für Zahnriemenantriebe in 4-Takt-Verbrennungsmotoren*. Dissertation, TH-Aachen, 1993.
- [24] J. Tajnafői. *Szerszámgéptervezés I., II.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1990.
- [25] Z. Terplán. *Gépelemek II/2*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978.
- [26] S. A. Tobias. *Schwingungen an Werkzeugmaschinen*. Carl Hanser Verlag, München, 1961.
- [27] T. Ungár and A. Vida. *Segédlet a gépelemek I-II. kötetéhez*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.
- [28] I. Vörös. *Gépelemek II*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1972.
- [29] M. Weck and K. Teipel. *Dynamisches Verhalten spannender Werkzeugmaschinen*. Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, 1977.
- [30] L. Zhang and J. W. Zu. Modal analysis of serpentine belt drive systems. *Journal of Sound and Vibration*, 222(2):259–279, 1999.
- [31] L. Zhang and J. W. Zu. Nonlinear vibration of parametrically excited moving belts, part I: Dynamic response. *Journal of Applied Mechanics-Transactions of the ASME*, 66(2):396, 1999.
- [32] L. Zhang and J. W. Zu. Nonlinear vibration of parametrically excited viscoelastic moving belts, part II: Stability analysis. *Journal of Applied Mechanics-Transactions of the ASME*, 66(2):403, 1999.
- [33] L. Zhang and J. W. Zu. One-to-one auto-parametric resonance in serpentine belt drive systems. *Journal of Sound and Vibration*, 232(4):783, 2000.
- [34] Á. Zsáry. *Gépelemek II*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.